

Observació entre iguals en la Xarxa de Competències

Guia didàctica del vídeo "Observació entre iguals"

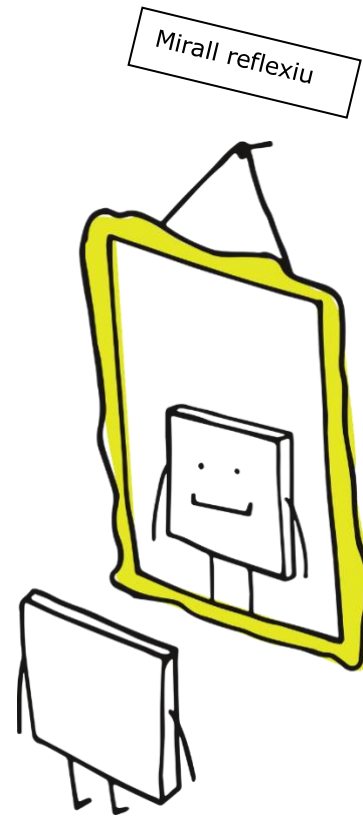
Índex

1. Introducció.....	3
2. Objectius de la guia.....	4
3. A qui s'adreça?.....	5
4. Fases de l'observació recíproca per parelles.....	5
4.1. Primera fase: Pre-observació.....	6
4.2. Segona fase: Observació.....	6
4.3. Tercera fase: Feedback retroalimentació).....	7
4.4. Quarta fase: Reflexió individual de tancament.....	7
5. Activitats.....	8
5.1. Activitats prèvies a la visualització del vídeo.....	8
5.2. Activitats a fer durant la visualització del vídeo.....	9
5.3. Activitats posteriors a la visualització del vídeo.....	10
6. Síntesi.....	12
Referències.....	13
Per saber-ne més.....	13

1. Introducció

La guia és fruit del projecte de recerca que duu per títol *Observación entre iguales como desarrollo profesional docente: hacia una cultura colaborativa en centros de primaria y secundaria* (PeerObserv)¹

Pretén ser un full de ruta per implementar l'observació entre iguals (OEI) de manera autònoma en els centres educatius. Cal reactivar i consolidar la idea que les i els docents quan aprenen junts, de manera reflexiva i crítica, té un ressò potent en el propi desenvolupament professional; també els predisposa per a la investigació de la pròpia pràctica. L'OEI ve a ser una mena de mirall (observador / observat) a través del qual es promou la presa de decisions per a la millora del les pràctiques a les aules.

La finalitat d'aquesta guia és sintetitzar el procés que implica l'OEI com a modalitat de col·laboració docent per a co-construir coneixement en i des de la pràctica docent.

L'observació entre iguals consisteix en parelles de docents, amb graus d'experiència similars, que acorden observar-se mútuament un o diversos aspectes pedagògics de la seva acció a l'aula, per mitjà d'instruments de recollida d'evidències per a, posteriorment, oferir-se retroalimentació constructiva mútua, que permeti reflexionar per trobar objectius de millora (Duran et al., 2020, p.48).

¹ Proyecto de I+D+i PID2020-113719RB-I00. MCIN/ AEI/10.13039/501100011033/, financiado por MCIN/AEI/10.13039/501100011033/

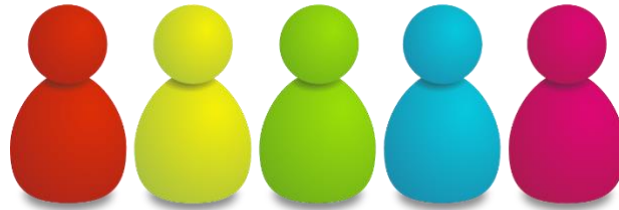
2. Objectius de la guia

Amb els següents objectius es pretén amb la guia:

- Disposar cap a la comprensió dels **conceptes clau** que implica un procés d'observació entre iguals.
- Facilitar la identificació de les **fortaleses** de l'observació entre iguals com a estratègia que afavoreix el desenvolupament professional docent.
- Promoure l'observació entre iguals com a recurs per establir una **cultura col·laborativa**.
- Vèncer les **resistències** inicials que suposa l'observació entre iguals a favor de ser una pràctica formativa sostenible en el temps.
- Apreciar els **beneficis** de l'observació entre iguals pel que fa a la repercussió que té en l'aprenentatge de l'alumnat i en el propi aprenentatge com a docents.

3. A qui s'adreça?

La guia es dirigeix principalment:

- Equips docents de les etapes d'Educació Infantil, Primària i Secundària, i Educació Superior.
- Estudiants en formació dels Graus d'Educació Infantil i Primària, i estudiants del Màster de Formació de Professorat d'Educació Secundària.

4. Fases de l'observació recíproca per parelles

Abans d'endinsar-se en les fases del procés d'observació entre iguals, hi ha un moment inicial clau: l'elecció i creació de les parelles, les quals hauran de ser simètriques d'acord amb el grau d'experiència i estatus similar. És una tasca voluntària.

4.1. Primera Fase: Pre-observació

- La parella, un cop constituïda, acorda el focus o temàtica a observar i els criteris concrets d'observació ([acords previs](#)) de l'actuació a l'aula, a més del número de sessions (una, dues, tres...) d'observació i el moment de dur-la a terme (tant per part de l'observador com de l'observat).
- La parella, estableix un criteri ètic de confidencialitat de la informació (oral o escrit).
- Es pacta, anticipadament, si la sessió serà gravada. La decisió és voluntària però recomanable. Una altra manera de recollir les dades es elaborar una taula o graella d'observació considerant que és un recurs obert i, per tant, ha de permetre fer anotacions escrites més enllà del que s'ha establert.
- Es revisen les orientacions del rol [d'observador i d'observat](#) ja que aquesta acció és important per a la sessió de feedback.

4.2. Segona fase: Observació

Aquesta fase es correspon pròpiament a l'observació.

- La persona que observa no intervé (observació no participant), i es situa a l'aula en un lloc discret.
- A l'inici de l'observació s'informa a l'alumnat.
- L'observador pren notes de conformitat amb el focus i els acords previs decidits.
- En finalitzar la sessió, o poc després, l'observat fa un informe breu en el qual es reflexiona sobre com ha anat la sessió: què ha funcionat o no tant, l'assoliment dels objectius de la sessió per part de l'alumnat, les actuacions percebudes com a satisfactòries

i d'aquelles en les quals encara cal incidir, si modificaria alguna cosa si la sessió es repetís i per què? sobre com s'ha sentit, etc.

4.3. Tercera fase: Feedback (retroalimentació)

El feedback comença amb la valoració realitzada per l'observat a partir de la reflexió posterior a l'observació.

- L'observador/a formula preguntes sobre punts que requereixen una explicació, presenta les seves observacions (a partir de les anotacions i/o de la gravació de la sessió).
- Del diàleg entre la persona observadora i l'observada sorgeix l'objectiu de millora; és un moment clau de col·laboració. Molt important és, en aquesta fase:
- Assegurar un diàleg recíproc, ambdues persones tenen una participació activa.
- Mantenir un tracte respectuós per ambdues parts.
- Garantir un clima de confiança, emprant un llenguatge en positiu.
- Fer un acompanyament constructiu.

4.4. Quarta fase: Reflexió individual de tancament

L'observat té el protagonisme en aquesta darrera fase.

- Elabora una síntesi personal a partir de la reflexió individual i la reflexió col·laborativa (feedback dialògic).
- [Síntesi](#) en la qual l'observat reflecteix l'objectiu concret de millora docent que es proposa i les accions que caldrà dur a terme per aconseguir-ho.

5. Activitats

A continuació, es proposen algunes activitats relacionades amb el vídeo que poden incitar l'interès per engrescar-se en un procés individual i col·lectiu (parelles, grups mitjans, membres d'un departament didàctic, el claustre...) en funció del context de cada centre.

5.1. Activitats prèvies a la visualització del vídeo

a) **Activar els coneixements previs** a partir de la reflexió de les respostes a les preguntes que es formulen tot seguit:

- Què en sé/ sabem de l'observació entre iguals?
- Què m'agradaria/ ens agradaria saber?
- He/ hem tingut alguna experiència prèvia amb qualche company/a?
- Quina valoració en faig/ fem?
- Per què considero/ considerem necessari aprofundir sobre aquesta temàtica?
- Quines barreres penso/ pensem que poden obstaculitzar el desenvolupament de l'observació entre iguals al context educatiu al que treballo/ treballem?

b) **Reflexionar** sobre les següents **afirmacions** expressant, amb **arguments**, si són vertaderes o falses:

- L'observació entre iguals és, sobretot, una eina per avaluar i jutjar la feina que fem a les nostres aules.
- Tan sols les i els docents amb més experiència poden oferir retroalimentació valuosa.
- Únicament s'observa l'ensenyament, no l'aprenentatge de l'alumnat.
- Els docents sols haurien de ser observats per experts en la seva matèria o per professionals externs de l'àmbit educatiu escolar.
- Només els docents novells necessiten ser observats.
- Aprendré més d'una parella amb la qual tinc molt bona relació personal.

5.2. Activitats a fer durant la visualització del vídeo

- a) Mentre es visualitza el vídeo es proposa que individualment es vagi **recollint informació** de cada una de les fases.

Formació de parelles:

Fase Pre-observació:

Fase Observació:

Fase Feedback:

Reflexió individual:

- b) Després, caldria **analitzar**, conjuntament, les **possibilitats** i **oportunitats** de dur a terme a la pràctica l'observació entre iguals. Es recomana que es formuli una pregunta o dubte sobre cada fase.

- c) Es planteja que es puguin manifestar tant les **fortaleses** que es perceben, com les **pors** que es senten i els entrebancs que es preveuen.

FORTALESES	DIFICULTATS I PORS

5.3. Activitats posteriors a la visualització del vídeo

- a) **Reflexionar** sobre les següents qüestions a partir de la pròpia experiència:

- Observació
 - Es proporciona temps suficient perquè els docents es preparin per a l'observació entre iguals al centre?
 - S'estableixen acords clars i compartits sobre com es durà a terme l'observació?
 - Al vídeo s'especifiquen quatre fases per a l'observació entre iguals. Et semblen necessàries? Per què?
- Confiança i clima entre docents
 - Com es fomenta un ambient de confiança entre les parelles que s'observen?
 - S'aborden les inquietuds sobre l'observació entre iguals?

- Feedback (retroalimentació)
 - Com s'assegura que la retroalimentació rebuda s'incorpori de manera efectiva a la pràctica docent?
 - Hi ha mecanismes per al seguiment i la revisió de les aportacions que ha fet l'observador/a?
 - Desenvolupament Professional Docent
 - Com s'integra l'observació entre iguals en el desenvolupament professional continu?
 - Hi ha oportunitats per compartir i discutir experiències d'observació?
- b) Finalment, per **facilitar** la posada en pràctica de l'observació entre iguals a l'aula²:
- Tria una situació d'observació entre iguals.
 - Identifica els punts forts i els punts febles.
 - Enginya un instrument (taula/graella) d'observació.
 - Anticipa possibles dificultats i possibles solucions.
 - Dissenya una eina per valorar el procés compartit d'observació o planteja de quina manera es podria fer.
 - Desenvolupa les idees clau que hauria de contenir la preparació de la informació observada per assegurar un bon feedback, alineat amb el focus d'observació i l'objectiu de millora.

² Aquesta activitat es pot dur a terme amb un company/una companya amb el/la qual no necessàriament s'ha de tenir una bona relació.

6. Síntesi

A mode de síntesi, l'OEI promou l'aprenentatge docent entre iguals. Impulsa, per consegüent, una cultura més participativa. Una cultura que es pot traduir en senya d'identitat d'una organització escolar que aprèn per gestionar la millora contínua de les pràctiques d'ensenyança.

“Les pràctiques que es comparteixen o els coneixements que es construeixen generen un cos d'informació que serveix d'input d'aprenentatge per al professorat” (Krichesky i Murillo, 2018, p. 149)

Compartir i aprendre un dels altres mitjançant l'OEI facilita el pas:

- de les **resistències inicials** vers que algú observi el que es fa a l'aula, a les **oportunitats** que aquesta pràctica ofereix per al desenvolupament professional docent, tant individual com col·lectiu;
- de l'**aprenentatge personal** i de l'**equip docent** que es nodreix de les aportacions dels companys, a l'aprenentatge que es va incorporant a la **cultura del centre**, una **cultura col·laborativa**.

En resum, l'observació entre iguals té un fort impacte sobre la millora de la competència docent i, a més de revertir en la millora de l'aprenentatge de l'alumnat, potencia la introducció d'innovacions en les pràctiques, com també millora les relacions i la cohesió dels docents que conformen el claustre.

Referències

Duran, D., Corcelles, M., i Miquel, E. (2020). L'observació entre igual com a mecanisme de desenvolupament professional de la Xarxa de Competències Bàsiques. *Àmbits de Psicopedagogia i Orientació*, 53, 48-59.
<https://doi.org/10.32093/ambits.vi53.2636>

Krichesky, G. J., i Murillo, F. J. (2018). La colaboración docente como factor de aprendizaje y promotor de mejora. Un estudio de casos. *Educación XX1*, 21(1), 135-155.
<https://doi.org/10.5944/educxx1.20181>

Per saber-ne més

Corcelles, M., Duran, D., Flores, M., Miquel, E., i Ribosa, J. (2023). Percepciones docentes sobre observación entre iguales: resistencias, agencia, procedimiento y objetivos de mejora. *Estudios sobre Educación*, 44, 35-58.
<https://doi.org/10.15581/004.44.002>

De la Iglesia, B., et al. (2021). *Observació entre iguals (OEI)*. Universitat de les Illes Balears.
<https://observacioentreiguals.uib.cat/>

Duran, D., Miquel, E., i Corcelles, M. (2020). La observación entre iguales como mecanismo de desarrollo profesional docente: La

percepción de los participantes de la xarxa de competències bàsiques. *Àmbits de Psicopedagogia i Orientació*, 53, 48-59.
<https://doi.org/10.32093/ambits.vi53.2636>

O'Leary, M. (2022). Rethinking teachers' professional learning through unseen observation. *Professional Development in Education*.
[DOI:10.1080/19415257.2022.2125551](https://doi.org/10.1080/19415257.2022.2125551)

Rosselló, M. R., i De la Iglesia, B. (2021). El feedback entre iguales y su incidencia en el Desarrollo profesional docente. *Revista Complutense de Educación*, 32(3), 371-382.
<https://doi.org/10.5209/rced.70173>